

Eileen Schuller, Carol A. Newsom, *The Hodayot (Thanksgiving Psalms). A Study Edition of 1QH^a*, Atlanta 2012, 110 s.

Blisko 60 lat temu ukazała się pierwsza naukowa edycja tekstu Hodajot z grotty 1. w Qumran. Jej autorem był Eliezer Lipa Sukenik z Uniwersytetu Hebrajskiego. Od tamtej pory manuskrypt opatrzony sygnaturą 1QH^a doczekał się aż siedmiu edycji krytycznych. Dwie pierwsze edycje autorstwa E.L. Sukenika, pierwsza w języku hebrajskim (1954), druga po angielsku (1955), zawierały również facsimilia i stały się punktem odniesienia wszystkich późniejszych opracowań. Kolejnymi edytorami byli Jacob Licht (1957), Lohse (1964) i Florentino García Martínez wraz z Eibertem Tigchelaarem (1997). Wszystkie te wydania zawierały tekst hebrajski wraz z tłumaczeniem i obszernym aparatem naukowym. Opracowanie Eduarda Lohse było opatrzony dodatkowo wokalizacją masorecką, co jest nietypowe dla wydań tekstów znad Morza Martwego.

Wyżej wymienieni naukowcy za punkt wyjścia przyjmowali hebrajskojęzyczne i anglojęzyczne edycje E.L. Sukenika. W 1960 r. Hartmut Stegemann z Uniwersytetu w Heidelbergu opracował własną recenzję Hymnów Dziękczynnych z grotty 1¹. Różniła się ona zasadniczo od edycji Sukenika przede wszystkim zmienionym układem kolumn, ich kolejnością, a w konsekwencji też nową numeracją linii. Nie doczekała się ona oficjalnego wydania, ale Stegemann przedstawił swoją metodę rekonstrukcji w artykule „The Reconstruction of the Cave I Hodayot Scroll”². Opracowanie Stegemanna było przełomowe, ponieważ pozwalało na połączenie mniejszych fragmentów z resztą manuskryptu, co dawało dłuższy, kompletniejszy tekst 1QH^a.

Po jego śmierci (2005) pracę nad 1QH^a kontynuowała Eileen Schuller z McMaster University. Jej zwieńczeniem była obszerna publikacja tekstu Hymnów w serii *Discoveries in the Judaean Desert*, opatrzona nazwiskami obu naukowców³.

¹ Była to rozprawa doktorska pt. *Rekonstruktion der Hodayot. Ursprüngliche Gestalt und kritisch bearbeiteter Text der Hymnenrolle aus Höhle 1 von Qumran*, Heidelberg 1960.

² H. Stegemann, „The Reconstruction of the Cave I Hodayot Scroll”, w: *The Dead Sea Scrolls. Fifty Years After Their Discovery. Proceedings of the Jerusalem Congress, July 20–25, 1997*, red. L.H. Schiffman, E. Tov, J.C. VanderKam, Jerusalem 2000, 272–284.

³ H. Stegemann, E. Schuller, *1QHodayot^a, with Incorporation of 1QHodayot^b and 4QHodayot^{a-f}. Discoveries in the Judaean Desert 40*, Oxford 2009.

Wydanie zawierało tekst hebrajski Hodajot opatrzoney aparatem krytycznym, na który składały się merytoryczne przypisy wyjaśniające decyzje edytorskie oraz przypisy bibliograficzne. Z naukowego punktu widzenia była to publikacja przełomowa, ponieważ zrywała z tzw. starym systemem, jak to określiła Eileen Schuller, układu i numeracji.

Efektom tej publikacji jest kolejna, zatytułowana *The Hodayot (Thanksgiving Psalms). A Study Edition of 1QH^a*, autorstwa Eileen Schuller i Carol Newsom, wydana nakładem serii *Society of Biblical Literature*. Stanowi ona swego rodzaju *opus brevis*, gdyż pozbawiona jest rozległego aparatu filologicznego w stosunku do edycji z *DJD*. Zawiera jedynie sam tekst hebrajski, przekład na język angielski oraz krótki komentarz obu autorek. Jedynym dodatkiem jest indeks słów hebrajskich wraz z nową numeracją.

Jak zaznaczają we wstępie Schuller i Newsom, powodem pojawienia się skróconej wersji w ramach serii *SBL* była chęć dotarcia do szerszej grupy czytelników, między innymi studentów oraz specjalistów z innych dyscyplin orientalnych, którzy nie muszą zapoznawać się z rozszerzonym aparatem krytycznym.

Ogromną zaletą książki jest nowy układ tekstu Hodajot z grotty 1, oparty na rekonstrukcji Stegemanna. Przyjmując nazewnictwo stosowane przez Schuller, 1QHodajot^a, czyli największy manuskrypt Hymnów Dziękczynnych z Qumran, oparty na „systemie Sukenika”, rozpoczynał się kolumną 3., a kończył kolumną 26. Poza zrekonstruowanym materiałem znajdowało się więc kilkadziesiąt mniejszych fragmentów pergaminu, pozbawionych lokalizacji. Nawet wydanie autorstwa Garcíi Martíneza, mimo że odwołuje się do dysertacji Stegemanna, zawiera tekst wyraźnie skrócony, z innym porządkiem kolumn i numeracją linii. „System Stegemanna” pozwolił na ponowne przypisanie poszczególnych fragmentów do plansz od 1 do 7, będących *de facto* kolejnymi arkuszami pergaminu, pierwotnie zszytymi ze sobą. Stegemann zwrócił uwagę na niekonsekwencję Sukenika w układzie tekstu napisanego przez dwóch skrybów. Wskazanie miejsca, w którym kończył swoją pracę skryba „A”, a zaczynał skryba „B” (wg Sukenika kol. 11, wg Stegemanna kol. 19), zmieniło układ całej kompozycji tekstu, a w konsekwencji kolejność hymnów.

Rekonstrukcja została przeprowadzona także na podstawie mniej kompletnych, ale starszych wersji Hodajot z grotty 4. To w znaczący sposób pozwoliło uzupełnić tekst o brakujące fragmenty. Trzeba jednak zwrócić uwagę, że pierwotnie autorem tej rekonstrukcji byli Ben Zion Wacholder i Martin Abegg⁴.

⁴ B.Z. Wacholder, M.G. Abegg, *A Preliminary Edition of the Unpublished Dead Sea Scrolls. The Hebrew and Aramaic Texts from Cave Four*, Washington 1992.

Istotna zmiana pojawia się w tytule książki. Określenie *Thanksgiving Psalms* zdaje się sugerować, że Eileen Schuller i Carol Newsom próbują redefiniować gatunek literacki Hodajot. Dotychczas wskazana kompozycja była opisywana raczej jako hymny, a nie psalmy. Powód takiej zmiany nie został jednak wyjaśniony w komentarzu.

Opracowanie Schuller i Newsom posiada też pewien element metodologiczny, z którym niekoniecznie można się zgodzić. Jak większość badaczy rekonstruujących i odczytujących teksty z Pustyni Judzkiej obie autorki w wielu miejscach dopuszczają rekonstrukcję hipotetyczną niektórych słów czy nawet całych zwrotów. O ile uzupełnianie oczywistych form, jak **נפלאותיכה**, wydaje się w pełni uzasadnione, o tyle znacznie mniej zrozumiałe jest rekonstruowanie słowa **ישמיעו** na podstawie zachowanych tylko dwóch ostatnich liter **עו**- (s. 16) czy **אנשי מופת** (tylko **ות**-, s. 26), **ממזווחך ולבלתי** (**בלתי**-, s. 28). Takich przykładów jest o wiele więcej. Warto w tym miejscu zadać sobie pytanie, czy nie lepiej byłoby pozostawić takie segmenty bez odczytania? Dotyczy to tych miejsc, w których tekst nie zachował się i jest uzupełniany, jak się wydaje, na podstawie częstotliwości występowania pewnych związków frazeologicznych w Biblii lub innych tekstach z Qumran.

Tekst hebrajski otrzymuje identyczną typografię jak w *DJD*, ale już bez dokładnych wyjaśnień na temat użytych metod rekonstrukcji. Sigla są przedstawione w uproszczonej formie i mają skrócony opis, dlatego czytelnik chcący zapoznać się z tymi zasadami musi skorzystać z wcześniejszego wydania Hodajot.

Podsumowując, trzeba stwierdzić, że na uwagę zasługują przede wszystkim dwa fakty. Pierwszy to możliwość zapoznania się z tekstem Hymnów (Psalmów) Dziękczynnych, będących jednym z najważniejszych tekstów kultycznych odkrytych w Qumran, w wersji zdecydowanie bardziej kompletnej niż edycje z sześciu ostatnich dekad. Drugi fakt to udostępnienie kolejnej edycji krytycznej tekstów qumrańskich w ramach *SBL* w formie bardziej przystępnej aniżeli limitowane i trudno dostępne wydania *DJD*.

Przemysław Dec